

Heydər Əliyev və məhkəmə hakimiyyəti

Tapdıq MAHMUDOV

Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin sədri

Azərbaycanın müasir tarixini Ümummilli lider Heydər Əliyevin fəaliyyətindən kənar təsəvvür etməyin mümkünsüzlüyü ictimai fikirdə birmənalı şəkildə qəbul edilən real həyat həqiqətidir. Bu həqiqət nəinki Azərbaycanın müasir mövcudluğunda, həm də ona aparıcı yollarda qarşıya çıxan sınırsız-hesabsız maneələrin aradan qaldırılmasında Ulu öndər Heydər Əliyevin nümayiş etdirdiyi uzaqgörənlikdə, iradə və qətiyyətdə, müdriklik və dərin zəkada təzahür edir.

Azərbaycan xalqı öz dövlət müstəqilliyini əldə etdikdən sonra cəmiyyətin gələcək inkişafı üçün hüquqi islahatların həyata keçirilməsi, tamamilə yeni mütərəqqi və demokratik dəyərlərə əsaslanan hüquq və məhkəmə sisteminin, qanunvericilik bazasının formalaşdırılması zəruri idi. Lakin 90-cı illərin əvvəllərində ölkədəki mövcud vəziyyət qarşıda duran həyati əhəmiyyətli vəzifələrin yerinə yetirilməsinə imkan vermirdi. Azərbaycanda hüquqi dövlət quruculuğu prosesinə başlanılması ilk növbədə, ölkədə ictimai-siyasi sabitliyin bərqərar olunmasını zəruri edirdi. Məhz belə ağır vəziyyətdə xalqı təkidli tələbi ilə ali hakimiyyətə qayıdan Ümummilli lider Heydər Əliyev qısa zaman kəsiyində Azərbaycanda ictimai-siyasi sabitliyi tam təmin etməyə nail oldu. Davamlı ictimai-siyasi sabitliyə nail olunması isə vətəndaşların hüquq və mənafelərinin müdafiəsinə, beynəlxalq münasibətlər sistemində inteqrasiyaya istiqamətlenen, sosial ədalət prinsipinə əsaslanan demokratik və hüquqi dövlət quruculuğuna imkan yaratdı. Azərbaycanın demokratik və bəşəri dəyərlərə sadıq müstəqil bir dövlət kimi formalaşması isə Ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi fəaliyyətinin nəticəsidir.

İnsan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi məqsədilə həyata keçirilən hüquqi islahatların ən mühümü isə yaşamaq hüququnun təmin edilməsi istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər oldu. Ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 1993-cü ildə Azərbaycanda ölüm cəzasının icrasına moratorium qoyuldu. 1998-ci il fevralın 10-da isə Azərbaycanda ölüm cəzası ləğv edildi. Qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan Şərqdə ilk dəfə olaraq ölüm cəzasını ləğv edən ölkə kimi tarixə düşdü. Bu tarixi addım humanizm, insanpərvərlik, ədalət, şəxsiyyətə və insan hüquqlarına hörmət kimi yüksək amallarla yaşayan Ümummilli lider Heydər Əliyevin gələcək nəsillərə misilsiz töhfəsidir. Ulu öndər qeyd edirdi: "Mən, cinayət-hüquq siyasətini hərtərəfli təhlil edərək, ədalət, azadlıq, humanizm və insanpərvərlik kimi yüksək idealarla sadıq qalaraq, ölkəmizdə ölüm cəzasının ləğv edilməsi qənaətinə gəlib bu tarixi bəyanatı vermişəm". Ümummilli lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında demokratik və hüquqi dövlət quruculuğu yolunda atılan addımlar, beynəlxalq standartlara əsaslanan köklü hüquqi islahatlar insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təminatı sahəsində əsaslı dönüşə səbəb oldu. Heydər Əliyevin "Cinayətkarlığa qarşı mübarizənin gücləndirilməsi, qanunçuluğun və hüquq qaydasının möhkəmləndirilməsi haqqında" 1994-cü il 9 avqust tarixli fərmanı ilə cinayətkarlığa qarşı mübarizə tədbirləri daha da gücləndirilmiş, hüquq-mühafizə orqanlarının bu istiqamətdə uzunmüddətli dövr

üçün fəaliyyət proqramı müəyyənləşdirildi.

Hüquqi islahatların həyata keçirilməsi məqsədi ilə Prezidentin 1996-cı il 21 fevral tarixli sərəncamı ilə hüquqi islahatlar komissiyası yaradılmış, hüquqi dövlət quruculuğunda məhkəmə hakimiyyətinin rolu nəzərə alınmaqla 1 dekabr 1998-ci il tarixli fərmanla dövlət başçısı yanında Məhkəmə-Hüquq Şurası yaradıldı.

Məhkəmə sistemi islahatının konsepsiyası aşağıdakı əsas məqsəd və vəzifələri müəyyənləşdirdi. Hüquqi dövlət çərçivəsində məhkəmə hakimiyyətinin müstəqil fəaliyyət göstərməsinin təmin edilməsi, vətəndaşların məhkəməyə ədalətli araşdırma üçün müraciət etmək hüququnun təmin edilməsi, peşəkar hüquqi yardım almaq imkanı, məhkəmə qərarlarından şikayət vermək hüququnun həyata keçirilməsi və s.

Bu bir həqiqətdir ki, müstəqil dövlətimizin ilk milli Konstitusiyasının qəbul olunması və müstəqillik tariximizdə ilk parlament seçkilərinin keçirilməsi ilə Azərbaycanın tarixi inkişafının yeni bir mərhələsi başlandı. Ümummilli lider Heydər Əliyevin rəhbərlik etdiyi komissiyaya tərəfindən hazırlanaraq ümumxalq müzakirəsinə çıxarılan Konstitusiya layihəsi 1995-ci il noyabrın 12-də keçirilən ümumxalq səsverməsində - referendumda qəbul edildi. Konstitusiyanın qəbul edilməsi ilə ölkəmizdə məhkəmə-hüquq islahatlarının əsası qoyuldu. Bu mühüm tarixi əhəmiyyətə malik sənəd ölkəmizdə insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarına lazımi təminatlar yaratmaqla hüquqi dövlət və vətəndaş cəmiyyəti quruculuğunun möhkəm təməlini təşkil edir. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında yüz illər boyu bəşəriyyətin əldə etdiyi mütərəqqi dəyərlər öz əksini tapır. Konstitusiyada xalqın dövlət hakimiyyətinin yeganə mənbəyi olması, idarəçiliyin hakimiyyət bölgüsü əsasında təşkil olunması kimi təməl prinsiplər təsbit olunur, insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi isə dövlət siyasətinin əsas istiqaməti, bütün dövlət orqanlarının fəaliyyətinin əsas məqsədi kimi müəyyənləşdirilir.

Ölkəmizdə hüquqi islahatların həyata keçirilməsinin məntiqi nəticəsi kimi qısa müddət ərzində ölkədə demokratik, hüquqi dövlətin möhkəm təməli qoyulmuş, hüquq sisteminə köklü dəyişikliklər həyata keçirilib, beynəlxalq təşkilatlar və ekspertlər tərəfindən yüksək qiymətləndirilən, insan hüquqlarının daha etibarlı təminatına xidmət edən, müasir tələblə-

öyrənilməsi kimi mühüm tədbirləri özündə ehtiva edir. "Məhkəmələr və hakimlər haqqında", "Konstitusiya Məhkəməsi haqqında", "Prokurorluq haqqında", "Polis haqqında" Qanunlar və digər qanunların qəbul edilməsi ölkəmizdə məhkəmə-hüquq islahatları sahəsində atılan ilk, lakin çox vacib addım olmaqla müstəqil məhkəmə sisteminin yaradılmasına və fəaliyyət göstərməsinə imkan yaradıb.

Konstitusiyada bəyan edilmiş məhkəmə hakimiyyətinin müstəqilliyi qəbul edilmiş qanunlarda daha da inkişaf etdirilərək öz real təminatını tapmış və məhkəmə hakimiyyətinin müstəqilliyinə hüquqi zəmin yaradır. Bu sahədə qəbul olunmuş qanunlar isə yeni məhkəmə sistemini, onun təşkilatı əsaslarını müəyyənləşdirərək, məhkəmə və hakimlərin müstəqilliyinin təmin edilməsinə, hər kəsin hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinə təminatın verilməsinə, məhkəmələrin fəaliyyətinin və hakimlərin statusunun beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmasına yönəlib. Həyata keçirilən islahatlar nəticəsində prokurorun məhkəmədə tərəf kimi iştirak etməsi, ittiham tərəfi ilə müdafiə tərəfi arasındakı tarazlığın bərpası edilməsi və onların məhkəmə prosesində bərabər hüquqlara malik olması, məhkəmə icraatının çəkişmə prinsipi əsasında həyata keçirilməsi, məhkəmə icraatında qeyri-prosessual münasibətlərə yol verilməməsi və bu kimi yeni müddəalar məhkəmə-hüquq sisteminə tətbiq edilməyə başlanıldı.

Nəzərə çatdırmaq lazımdır ki, məhkəmə hakimiyyəti, onun hüquqi dövlətdə rolu və yeri ilə bağlı əsas ideyalar Respublikanın Konstitusiyasına bünövrə kimi qoyulmuş konseptual əsaslardan irəli gəlir. Müstəqil Azərbaycanın Konstitusiyasında ilk dəfə olaraq Məhkəmə Hakimiyyəti anlayışı verilib. Bununla da cəmiyyətdə yaranan bütün hüquq münasibətlərinin həlli məsələsi məhkəmə orqanlarının səlahiyyətinə aid edilib. Məhkəmə hakimiyyətinə verilmiş yeni səlahiyyətlər nəzərə alınmaqla ölkə tarixində ilk dəfə olaraq Əsas qanunda hakimlərin sərbəstliyi və müstəqilliyinin vacib təminatı - onların dəyişməzliyi prinsipləri reallaşdı.

Konstitusiyaya normalarının həyata keçirilməsinin məntiqi nəticəsi kimi qısa müddət ərzində ölkədə demokratik, hüquqi dövlətin möhkəm təməli qoyulmuş, hüquq sisteminə köklü dəyişikliklər həyata keçirilib, beynəlxalq təşkilatlar və ekspertlər tərəfindən yüksək qiymətləndirilən, insan hüquqlarının daha etibarlı təminatına xidmət edən, müasir tələblə-

rə uyğun yeni qanunlar o cümlədən, Konstitusiya Məhkəməsi haqqında, Məhkəmələr və Hakimlər haqqında, Prokurorluq haqqında, Polis haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunları, Mülki, Mülki-Prosessual, Cinayət, Cinayət-Prosessual, Vergi, Gömrük və sair Məcəllələr qəbul edilib.

Ulu öndər yeni Konstitusiyada insan amilini daha çox önə çəkib. Müstəqil Azərbaycan Respublikasının yeni Konstitusiyasının müddələrinin üçdə birinin insan hüquq və azadlıqlarına həsr olunması Azərbaycanda bu məsələyə diqqətin əyani təzahürüdür.

Konstitusiyada həmçinin insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi dövlətin ali məqsədi, onları gözləmək və qorumaq isə qanunvericilik, icra və məhkəmə hakimiyyəti orqanlarının borcu olması təsbit edilib. Ulu öndər Heydər Əliyevin 1998-ci ilin fevral ayının 22-də imzaladığı "İnsan hüquqlarının və azadlıqlarının təmin edilməsi sahəsində tədbirlər haqqında" fərmanı sözügedən sahədə kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsinə təkan verib.

Qanunun aliliyinin təmin edilməsi, ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi zamanı insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin genişləndirilməsi məqsədi ilə 2000-ci ilin sentyabr ayında Azərbaycanda üçpilləli yeni məhkəmə sistemi yaradılaraq fəaliyyətə başlayıb.

Ölkəmizdə ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılması üzrə görülən tədbirlər çərçivəsində hakim vəzifəsinə namizədlərin beynəlxalq standartlara müvafiq, test üsulu, habelə yazılı və şifahi imtahanlarla tam şəffaf şəraitdə seçimi aparılıb. Yeni qaydalara uyğun keçirilmiş imtahanların bütün mərhələlərini müşahidə etmiş bir çox təşkilatdan olan beynəlxalq və yerli müşahidəçiləri onu ən şəffaf prosedur kimi yüksək dəyərləndirib və bir sıra inkişaf etmiş dövlətlərin belə tədbirin keçirilməsini yalnız arzu etdiyini bildirib.

Həyata keçirilən çoxşaxəli islahatların məntiqi nəticəsi olaraq Azərbaycan Respublikası 2001-ci ildə Avropa Şurasına tam hüquqlu üzv qəbul edilib və bu tarixi hadisə Respublikamızın beynəlxalq aləmdə demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət kimi tanınmasına səbəb olub.

Avropa Şurasına üzv qəbul olunduqdan sonra Azərbaycanın qısa müddət ərzində bir çox Avropa Konvensiyalarına, o cümlədən, 15 aprel 2002-ci ildə isə "İnsan hüquqlarının və azadlıqlarının müdafiəsi haqqında" Avropa Konvensiyasına qoşulması, insan hüquq və azadlıqlarının qorunması və inkişafı istiqamətində yeni mərhələdir.

Heydər Əliyev insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təminatlı müdafiəsində məhkəmə hakimiyyətinin rolunu artırmaq üçün ciddi islahatlar aparıb. Ölkədə hakim korpusunun formalaşmasında tamam yeni üsul və metodlardan istifadə edilib. Hakim vəzifəsinə ədalətli və şəffaf seçim məhkəmə-hüquq islahatlarının keyfiyyətlə aparılmasına təkan verib. Onun rəhbərliyi altında Azərbaycan dünyada insan hüquq və azadlıqlarının təməli prinsipi kimi qəbul edilən ən mühüm beynəlxalq konvensiyalara da imza atıb.

Azərbaycanın tarixində ilk olaraq 1998-ci il iyul ayında konstitusiyaya nəzərti orqanı-Konstitusiya Məhkəməsi yaradılıb.

Məhkəmələr və hakimlər haqqında Qanunda hakimlərin toxunulmazlığı, de-

Əbədi və həmişəyaşar şəxsiyyətlər

Gülbəniz BABAXANLI,
AMEA Hüseyn Cavidin Ev Muzeyinin
direktoru, filologiya üzrə elmlər
doktoru

Hər bir xalqın tarixini möhkəm özül üzərində bərqərar edən onun əbədi dəyərləridir. Azərbaycan xalqı da tarix boyu əbədi dəyərlərinin zənginliyi ilə seçilib. Bunların sıralarında Ulu öndər Heydər Əliyev və böyük şair-dramaturq Hüseyn Cavid viqarla ucalmaqdadır.

Heydər Əliyev əbədiyyəti və Hüseyn Cavid əbədiyyəti. Bu iki əbədiyyətin birliyində, vətəndə, Azərbaycanın iki qürur qaynağında, bütövlükdə Türk dünyasının, insanlığın iki qürur qaynağında duran, onları bir-birinə bağlayan ən möhkəm tellərdən biri də məhz ədəbiyyatdır. Bu nədir, sadəcə bir təsadüfünmü? Sözlərin səsləndiyindəki ilginç yaxınlıq? Hər halda, burada bir hikmət də olmamış deyil. Çünki hər iki dahi bəşər heyatında ədəbiyyatın roluna yüksək qiymət vermiş, insanlığın ərşəyə getirdiyi ən böyük milli-mənəvi dəyərlər sırasına daxil etmişlər. Böyük Hüseyn Cavid 1915-ci ildə "Açıq söz" qəzetində dərc etdirdiyi "Müharibə və ədəbiyyat" məqaləsində öz vətənpərvər-proqressiv fikirlərini belə ifadə edirdi: "...Tələbə və taliblər ikmal-təhsildən sonra bir də kəndi filosofları, ədibləri tərəfindən yazılmış əsərləri mütaliyəyə başlarlar. Şübhəsiz ki, ən faydalı düşüncələr, ən ciddi mühakimələr də yalnız fəlsəfə və ədəbiyyat vasitəsilə əldə edilə bilər... Bir gənc bir şeir, bir hekayə, bir roman, bir tarix, bir faciə oquyacaq olursa, dərhal kəndisinə ruhdax, məsləkdaş olmaq üzrə bir qəhrəman seçər, bir tip bəyənir və o ruhdax yaşamağa yeltenir və o məsləkdaş yaşamaq istər və bu yazılan əsərlər isə, adətə aləmşümül bir müəllim yerinə keçər, qarelerin ruhlarına nüfuz etməyə başlar".

Dədə qorqudlar, nizamilər, füzulilər, cavidlər yurdunun dahi yetirməsi olan, bu böyük müəllimlərin əsərlərindəki humanist, vətənpərvər ideyalardan tərbiyə alan Heydər Əliyev də ədəbiyyata çox böyük önəm verən və yeri gəldikcə bu bəşəri təfəkkür sahəsinin inkişafına əlindən gələn yardım əsirməyən dünya şöhrətli bir siyasət adamı, bir diplomat, bir ensiklopedik zəka sahibi kimi tanınmışdır. Onun ədəbiyyat, ədəbiyyatın bəşər tarixində oynadığı müterəqqi rol barədə müdrik fikirləri çoxdur. Elə bilərəm ki, həmin fikirlərdən birini bir daha səsləndirmək yerinə düşər. Ədəbiyyata, mədəniyyətə milli özünüifadə, özünü təsdiq vasitələrindən biri kimi yüksək önəm verən Ümummilli lider, bu obrazlı-intellektual fəaliyyət sahəsinin xüsusən ideoloji-informativ mübarizədə əvəzsiz rola malik olduğunu təkidlə vurğulayırdı. Hüseyn Cavidin yuxarıda örnək gətirdiyimiz sözlərindən səksən il sonra Heydər Əliyev onunla həmfikir, həmməslək, həməqidə olduğunu öz dərin mənəvi sözləri ilə bir daha təsdiq edirdi: "...Biz daim çalışmalıyıq ki, Azərbaycan

xalqını dünyaya daha yaxından tanıdaq. Qoy bilsinlər ki, xalqımızın çoxəsrlik, zəngin tarixi mədəniyyəti var. Bilsinlər ki, Azərbaycanın bugünkü mədəniyyəti dahi şəxsiyyətlərimizin yaratdığı və əsrlərdən-əslərə keçən mədəniyyətimizə əsaslanır. Bu, ona görə lazımdır ki, hamımıza məlum olan düşmənlər qüvvələr həmişə sübut etməyə çalışmışdır ki, Azərbaycan xalqının zəngin tarixi olmamışdır, onun kökü yoxdur. Şübhəsiz ki, bu, cəfəngiyatdır. Bəzən buna heç cavab vermək istəmirsen. Lakin xalqımıza düşmən olan, qəsd etmək istəyən dairələr, qüvvələr, bəzən də millətlər respublikamızı parçalamaq, onun ərazisini qəsb etmək istəyənlər əvvəllər də çalışmışlar və indi də çalışırlar sübut etsinlər ki, guya Azərbaycan xalqı tarixi köklərə malik olan bir xalq deyildir. Ona görə də Füzuli kimi şəxsiyyəti dünyaya bir daha tanıtmayla onun necə böyük şair, mütəfəkkir, filosof olduğunu və dünya mədəniyyətinə nə qədər töhfə verdiyini, onu necə zənginləşdirdiyini göstərəcəyik. Buna bizim əvvəllər də cətiyəcəyimiz olmuşdur, lakin bu gün xüsusilə vacibdir. Çünki Azərbaycan müstəqil dövlətdir, xalqımız milli azadlığa nail olmuşdur və biz müstəqilliyimizin daimi, əbədi olması üçün çalışırıq və bundan sonra da çalışacağıq".

Bəşər tarixində şeirə-sənətə, sənətkar şəxsiyyətinə hamilik edən dövlət başçıları az olmayıb. Ancaq Azərbaycanın Ümummilli lideri, Ulu öndər Heydər Əliyev bu baxımdan unikal bir mövqeyə malikdir, desək, yəqin ki, mübaligə olmaz. Xüsusən klassiklərin yaradıcılığına böyük önəm verən Heydər Əliyev onların tədqiq və təbliğinə, Vətən və millət qarşısındakı xidmətlərinin dəyərləndirilməsinə qayğı və diqqətini bir an belə əsirməmişdir. Azərbaycan ədəbiyyatını dünyanın ən qədim və zəngin ədəbiyyatlarından biri sayan Ümummilli lider, bu ədəbiyyatın yetirdiyi böyük dahilərin global miqyasda öz layiqli qiymətlərini almadaqlarını dəfələrlə qeyd etmiş və bu yolda göstərdiyi titanik səyləri təvəzökarlıqla özünün vətəndaşlıq borcu elan etmişdir.

Cavid sənətinə hələ keçən əsrin 70-ci illərindən maraqlı göstərən Heydər Əliyev onun adını Azərbaycan ədəbiyyatı xəzinəsinə zənginləşdirənlər sırasında çəkmişdir. Səksəninci illərin əvvəllərindən isə ümummilli liderimiz Hüseyn Cavid irsinə müntəzəm diqqət göstərmiş, şairə layiqli qiymətin verilməsi işinə nəzarəti bir an belə zəiflətməmişdir. Sonralar, 1993-cü ilin sentyabrında Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının ziyalıları ilə görüşündə Heydər Əliyev Cavidlə bağlı fəaliyyətini belə xatırlayırdı: "...Böyük filosof-şairimiz, dramaturqumuz Hüseyn Cavid həbs olundu, uzun illər əsərləri qadağan edildi. Ancaq tarix hər şeyi öz yerinə qoydu. Hüseyn Cavidin cənazəsi də Sibirdən öz vətəninə getirildi, onun adı da yüksəldi. Ancaq təəssüf edirəm ki, 1981-ci ildə Hüseyn Cavidin 100 illiyi haqqında Kommunist Partiyasının qəbul etdiyi qərarı Azərbaycanda on il ərzində həyata keçirmədilər... İndi Hüseyn Cavidin əsərləri xalqa hava-su kimi lazımdır. Təkcə ədəbi baxımdan deyil, həm də fəlsəfi, elmi baxımdan lazımdır. Lakin bu əsərlər lazımı səviyyədə nəşr olunmuşdurmnu?"

Bu gün Cavid külliyyatının beşcildliyi möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin imzaladığı sərəncama əsasən latın qrafikası ilə çap edilib geniş oxucu auditoriyasına çatdırılmışdır. Bəli, ataların başladığı işi övladlar davam etdirir və başa çatdırır.

Xalqın, vətənin bütövlüyü də məhz bu faktorla müəyyən edilir.

Onu da göstərməliyik ki, Ümummilli liderimizin Moskva, yüksək dövlət vəzifəsinə getdiyi səbəbindən Cavid irsi ilə bağlı yarımcı qalmış bir çox işləri taleyin hökmü ilə elə onun özü, respublika hakimiyyətinə ikinci qayıdırdıqdan sonra tamamlamağa nail oldu. Hələ Moskvada ikən hər dəfə Bakıya gələndə Hüseyn Cavidlə maraqlanan, onun əsərlərinin tamaşalarına baxan Heydər Əliyev 1993-cü ildə yenidən respublika rəhbərliyinə qayıdırdıqdan sonra, şübhəsiz ki, ilk vəzifə kimi Azərbaycanı dıçar olduğu ölçüyəgəlməz fəlakətdən qurtarmağı qarşıya məqsəd qoydu və qısa bir müddət ərzində bunun öhdəsindən uğurla gəldi.

1995-ci ilin iyununda Hüseyn Cavidin məqbərəsinin və ev-muzeyinin yaradılmasına həsr edilmiş müşavirədəki giriş sözündə Cavid irsinin əbədiləşdirilməsi ilə bağlı prosesi incədən incəyə təhlil edən Heydər Əliyev, doğrudan da mədəniyyətimiz, ədəbiyyatımız, elmimiz üçün unikal bir dahi şəxsiyyət olduğunu çox sadə sözlərin köməyi ilə diqqətə çatdırır: "Biz 1981-ci ildə Hüseyn Cavidin anadan olmasının 100 illiyi haqqında qərar qəbul etdik. Bundan sonra bir çox işlər görüldü. Ancaq təəssüf ki, o vaxt qəbul olunan qərarlarda nəzərdə tutulmuş tədbirlərin bəziləri indiyədək həyata keçirilməyib. O dövrdən isə artıq on beş il keçir".

1990-cı ildə Naxçıvana qayıdan Ümummilli liderimiz ilk növbədə Cavidin məzarı üstə getmiş və gördüklərindən heyrətə gəlmişdi. Müşavirədəki nitqində Heydər Əliyev özünü həmin hadisəni belə xatırlayırdı: "Fikirləşirdim ki, məqbərə yoxdursa da, heç olmasa, sənətkarın qəbrinin üstü götürülüb. Ancaq gedib oradakı vəziyyəti gördüm, təəssüfləndim, çox narahat oldum".

Müşavirədəki nitqini üç böyük işin həyata keçirilməsi istiqamətində quran Ümummilli liderimiz bu işlərin hamısının müstəsna əhəmiyyətli olduğunu qeyd etmiş, Cavid məqbərəsinin, ev muzeyinin və abidəsinin açılışını bir nömrəli vəzifə kimi əlaqədar təşkilatların üzərinə qoymuşdur. Yalnız bundan sonra qısa bir müddət ərzində, Heydər Əliyevin şəxsi nəzarəti və qayğısı altında nəhəng işlər görülmüş və özünün müəyyənləşdirdiyi kimi, böyük şairin anadan olmasının ildönümündə - 1996-cı ilin oktyabrında Naxçıvanda Hüseyn Cavidin məqbərəsi bütün gözəlliyi və əzəməti ilə xalqın gözü qarşısında ucalmışdır. Onu da qeyd etməyi lazım bilərəm ki, Heydər Əliyev bütün bu işləri gözəndə asmaq, yalnız faktı təsdiq etmək xatirinə həyata keçirməmiş, doğrudan da, ictimai-siyasi istedadının bütün potensialını sərf etməklə, seve-seve görmüş və nəticədə həm özü, həm də Cavidə layiq gözəl abidələr qoyub getmişdir.

Bu abidələrdən biri də, şübhəsiz ki, uzun illər üzərində iş gədən, ancaq Cavid məqbərəsindən sonra, yene də dahi şairin anadan olmasının ildönümündə, daha doğrusu, 120 illik yubileyində Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən açılan Hüseyn Cavidin Ev Muzeyidir.

Hüseyn Cavid dühası öz ölməz əsərləri ilə adını tarixdə əbədiləşdirmiş sənətkarlardandır.

Heydər Əliyev dühası bu əbədiləşdirməni tamamlayan, bütövləşdirən, bir daha nadanların hücumuna məruz qalmayacaq hala salan, ona layiq olduğu qiyməti verən və layiq olduğu abidələri ucaldan nadir dövlət rəhbərlərindəndir.